

SOME INFO

Jyväskylän kaupunki, Ankkuritoiminta

KUINKA KESKUSTELLA NUOREN KANSSA SOMESTA

Sosiaalisesta mediasta ja sen käytöstä sekä eri sovelluksista ja sivustoista voi tuntua vaikealta puhua nuoren kanssa. On kuitenkin tärkeää, että tiedät perusasiat ja mitä sovelluksia nuoresi käyttää sekä mihin tarkoitukseen. Positiivisuus edellä! Somessa on todella paljon hyvää, mutta on haasteitakin.

Vanhemman rooli nuoren somen käytössä

- **Selvitä itse, miten nuoren käyttämät somealustat toimivat.** Myös nuoret kaipaavat ohjausta ja tukea somenkäytössä. Tutustu niiden ideaan, käyttöehtoihin ja asetuksiin.
- **Käykää keskustelu ruutuajasta ja käytettävistä sovelluksista.** Mikä on sopiva ruutuaika? Voit tarvittaessa asettaa aikarajat joidenkin sovellusten käytölle. Mitkä sovellukset ovat sopivia ja tarpeellisia? Tutustu eri sovelluksiin, mihin käyttötarkoituksiin ne ovat ja kysy mihin nuori käyttää kyseisiä sovelluksia. Esim. viestintään whatsapp on ok, telegramiin liittyy ongelmia.
- **Katsokaa yhdessä mitä hyvää somessa on.** Mitkä kanavat eri somealustoilla ovat hyviä? Esim. YLE Kioski, YLE Summeri, Konstaapeli Daniel, Buenotalk, Pelipoliisi, Sua varten somessa
- **Katsokaa yhdessä paikalliset jutut.** Onko oman alueen nuorisotilalla tili somessa? Alueilla kiertää myös nuorisopaku, joka löytyy somesta. Jyväskylän Ohjaamo tarjoaa apua nuorille.

SOMEKIUSAAMINEN

Netissä kiusaaminen voi saada vakavampia piirteitä mm. anonyymiteetin mahdollistamana ja levitä laajalle yleisölle. Some- ja nettikiusaaminen voi tapahtua missä ja milloin vain, ilman että kiusattu edes huomaa sitä. Toisaalta somekiusaaminen voi seurata kaikkialle, eikä siltä pääse pakoon.

Vanhemman rooli ennaltaehkäisyssä ja asioiden selvittämisessä

- **Jos nuori tulee kertomaan kiusaamisesta tai jostain muusta ikävästä, ota asia vakavasti.** Nuoret kertovat, että turvalliselle, luotettavalla aikuiselle, joka ei vähättele vaan ottaa kokemuksen tosissaan, on helpompi puhua koetusta häirinnästä ja kiusaamisesta.
- **Ole ymmärtävä ja kohtuullinen.** On usein järkyttävää, kun oma nuori kertoo kohdanneensa jotain ikävää ja silloin saattaa tehdä päätöksiä tunteella. Nuoret kuitenkin kertovat epäröivänsä kertoa aikuisille, koska he pelkäävät usein kohtuuttomia rangaistuksia esim. tietyn sovelluksen tai koko puhelimen kieltämistä. Käykää tilanne läpi yhdessä ja keskustelkaa, kuinka siihen puututaan.
- **Auta nuortasi suojautumaan somessa.** Puhukaa somen pelisäännöistä, millainen kielenkäyttö on hyväksyttävää ja millainen ei, muistuta myös omaa nuortasi käytöstavoista ja omista rajoista. Neuvo yksityisyysasetuksissa, kuvakaappausten ottamisessa, häiriökäyttäjien ilmiantamisessa ja tarvittaessa estämisestä. Jos et osaa neuvoa, opetelkaa näitä asioita nuoren kanssa yhdessä!

SOMEKIUSAAMINEN VOI OLLA ESIM...

- Luokkaryhmistä ja porukasta ulossulkemista.
- Haukkumista, pilkkaamista ja nimittelyä yksityisviesteissä ja esim. TikTokin kommentteissa.
- Salakuvaamista koulussa ja välitunneilla, ja materiaalin levittämistä somessa esim. shippaaminen (yhdistetään muiden kuvia ja sanotaan heidän olevan pariskunta), "nolojen kuvien" levittäminen tai pilkkakuvien tai -videoiden tekeminen.
- Huhujen ja juorujen tai yksityiselämän tietojen levittämistä (esim. toisen sairaudesta tai seksuaalisesta suuntautumisesta kertominen) niin somessa, ryhmäkeskusteluissa, kuin koulujen käytävillä ja luokissa.
- Itsetuhoisuuteen kannustamista ja väkivallalla uhkailua, joka voi kehittyä jopa fyysiseksi väkivallaksi kouluympäristössä.
- Feikkiprofiilien tekeminen (Teeskentelee olevansa joku muu)

Kiusaaminen aiheuttaa usein häpeää! Kynnys kertoa kiusaamisesta ja hakea apua voi olla korkea. Vain harva kiusattu uskaltaa puhua kiusaamisesta avoimesti. Tärkeintä on, että olet saatavilla, kuuntelet rauhallisesti etkä vähättele kiusatun kokemusta.

SOMEKIUSAAMINEN VOI OLLA RIKOS

Somekiusaamiseen liittyviä rikosnimikkeitä ovat esim. kunnianloukkaus, yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen, laiton uhkaus, vainoaminen ja viestintärauhan rikkominen.

Esimerkkejä tilanteista, jotka voivat täyttää rikoksen tunnusmerkit ovat:

- Toisen kuvien tai videoiden levittäminen pilkkaamis- ja halvennustarkoituksessa.
- Väkivallalla uhkailu.
- Identiteettivarkaus.
- Toisen osoitetietojen, puhelinnumeron tai muiden henkilötietojen levittäminen julkisesti.
- Jatkuva viesteillä tai puhelulla pommittaminen ja häiriköinti.
- Ihmisryhmiin kohdistuva vihapuhe ja halveksunta.
- Somessa pätevät samat säännöt kuin livenäkin, eikä aikuinen saa koskaan lähestyä alle 16-vuotiasta seksuaalisessa tarkoituksessa. Kyseessä on aina rikos, sillä Suomen laki suojelee alle 16-vuotiaita suojaikärajalla. Aikuinen on aina vastuussa tällaisista teoista.

SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ SOMESSA

Seksuaalista häirintää voi tehdä lapsen ikätoveri, muun ikäinen lapsi tai aikuinen. Seksuaalista häirintää voi tapahtua netissä esimerkiksi erilaisilla avoimilla chat-alustoilla, somessa tai yksityis- tai ryhmäviesteissä. Seksuaalinen häirintä loukkaa aina teon kohteeksi joutuneen itsemääräämisoikeutta ja seksuaalista koskemattomuutta. Seksuaalisen häirinnän kokeminen on subjektiivista – se voi tuntua häiritsevältä, loukkaavalta, epämiellyttävältä, ahdistavalta ja/tai pelottavalta. Joskus tekijä saattaa todeta häirinnän olleen vitsi tai heitto – se ei kuitenkaan koskaan oikeuta tekoa ja on aina väärin. Seksuaalisen häirinnän tunnistaminen voi olla lapselle haastavaa. *Kun seksuaalinen häirintä kohdistuu lapseen tai nuoreen, voi teko täyttää rikoksen tunnusmerkit hyvinkin herkästi. Tällöin on tehtävä rikosilmoitus poliisille!*

Grooming (aikuinen houkuttelee lasta seksuaalisiin tekoihin) on rikos ja vakava ilmiö. Lisätietoa täältä: [Grooming – Sua varten somessa](#)

Esimerkkejä seksuaalisesta häirinnästä

- Seksuaalisuutta loukkaava nimittely, huhujen levittäminen ja häiritsevä kehon kommentointi
- Seksuaalissävytteinen viestittely, vitsailu tai vihjailu (ellei kyse ole suostumuksellisesta viestittelystä)
- Seksuaalissävytteisten tai vihjailevien emoji-ien lähettäminen, ellei niiden lähettäminen ja vastaanottaminen ole suostumuksellista
- Kuvien muokkaaminen seksuaalissävytteiseksi esim. lisäämällä tekstiä tai emoji-ia
- Seksuaalissävytteinen kommentointi tai kirjoitukset avoimilla keskustelualustoilla
- Live-videoyhteyden kautta tapahtuva seksuaalinen häirintä
- Seksuaalissävytteisten kuvien ja videoiden lähettäminen

TURVALLISESTI VERKOSSA

Muistuta, että nimimerkin takana voi olla kuka vain. Esim. mukava nuori voi ollakin aikuinen tai eri sukupuolta. Kuvia vaihtamalla ei pakosti selviä onko kyseessä oikea henkilö, koska kuvien vaihdossa käytetyt kuvat voi olla napattu netistä (teeskentelee olevan toinen henkilö).

Käy keskustelu siitä, että jos nuori tapaa nettikaverinsa ensimmäistä kertaa se tehdään julkisella paikalla ja otetaan huoltaja mukaan. Tavataan toinen turvallisesti!

Jos vaihdat kuvia, niin muista ettet voi tietää onko toinen ottanut kuvat itsestään vai netistä. Muistuta nuorta, että hän itse päättää mitä jakaa itsestään eikä kukaan muu! Jos toinen painostaa häntä jakamaan itsestään kuvia tai haluaa mitään seksuaalisävytteistä, käske poistumaan keskustelusta ja ilmoittamaan tapahtuneesta luotettavalla aikuiselle.

Monet tilit voi asettaa yksityiseksi, jolloin nuori itse päättää kuka voi seurata tai laittaa viestiä. Ilmianna ja estä häiritsevät käyttäjät! Tarvittaessa ota ruutukaappaus / valokuva tilanteesta, jos asia pitää raportoida eteenpäin. Netissä on mahdollista luoda oma turvallinen tila.

Muista, että netissä on myös paljon hyviä puolia! Harrastukset, pelit, ystävät jne.

KUVAOHJELMIEN IKÄRAJAT

Kuvaohjelmalla tarkoitetaan elokuvaa, televisio-ohjelmaa, peliä tai muuta liikkuvina kuvina teknisin keinoin katseltavaksi tarkoitettua sisältöä. Alaikäiselle kuvaohjelman tarjoaminen on kielletty, jos ohjelman ikäraja on 18 vuotta. Lisätietoa: [Ikärajat - Kavi](#)

- S / T = Sallittu kaikenikäisille / Tillåtet för alla åldrar
- 7 = Sallittu yli 7-vuotiaille
- 12 = Sallittu yli 12 vuotiaille
- 16 = Sallittu yli 16 vuotiaille
- 18 = Kielletty alle 18 vuotiaille

Interaktiivisten pelien Pan European Games Information (PEGI) -ikärajoitusjärjestelmä auttaa määrittämään, onko videopeli lapselle sopiva.

Lisätietoa, PEGI: [Mitä merkinnät tarkoittavat? | PEGI](#)

SNAPCHAT

Snapchat on sosiaalisen median palvelu. "Snap"-sanalla viitataan lähetettävään kuvaan tai videoon ja sanalla "chat" taas sovelluksen chat-puoleen, jossa voi lähettää tekstiä. Useimmat Snapchatin kautta lähetetyt viestit poistuvat itsestään, kun ne on katsottu tai ne ovat vanhentuneet.

[Milloin Snapchat poistaa Snapit ja chatit? - Snapchat-tuki](#)

Muista, että Snapchat on tarkoitettu yli 13-vuotiaille käyttäjille.

[Snapchat-tuki](#)

[Snapchatin turvallinen käyttö - Snapchat-tuki](#)

SNAPCHAT

Turvakeskus - Sosiaalisen median turvallisuusohjeita | Snapchatin turvallisuus

Perhekeskus auttaa vanhempia saamaan tietoa siitä, kenen kanssa heidän teini-ikäiset lapsensa ovat kavereita Snapchatissa ja kenen kanssa he kommunikoivat, kunnioittaen samalla teini-ikäisten yksityisyyttä ja itsenäisyyttä. Se on suunniteltu vastaamaan tapaa, jolla vanhemmat ovat tekemisissä teini-ikäisten lastensa kanssa reaali maailmassa, jossa vanhemmat yleensä tietävät, kenen kanssa heidän teini-ikäiset lapsensa ovat kavereita ja milloin he viettävät aikaa yhdessä, mutta eivät salakuuntele heidän yksityisiä keskustelujaan. vanhemman tulee olla vähintään 25-vuotias, ja teini-ikäiseksi lapsiksi katsotaan 13-17-vuotiaat.

Perhekeskus – Snapchat-tuki

Miten löydän Perhekeskuksen Snapchat-sovelluksesta? – Snapchat-tuki

Miten rajoitan Perhekeskuksessa teini-ikäisen lapseni käyttämää sisältöä? – Snapchat-tuki

SNAPCHAT - MITÄ TAPAHTUU, KUN TEEN ILMOITUKSEN TEINI-IKÄISEN LAPSENI KAVERISTA PERHEKESKUKSEN KAUTTA?

Kun teet tilistä ilmoituksen Perhekeskuksen kautta joko "Viimeaikaiset keskustelut" tai "Kaverilista" -osiossa, sinut ohjataan tilin ilmoitussivulle, jossa voit kertoa meille, miksi tili on mielestäsi saattanut rikkoa sääntöjämme. Ilmoitus lähetetään Luottamus- ja turvallisuustiimillemme, joka tarkistaa sen ja hoitaa asian sääntöjemme mukaisesti.

Läheittämasi ilmoitukset ovat anonyymejä ja luottamuksellisia - ilmoitettua tiliä tai teini-ikäistä lastasi ei varoiteta, mutta se voi olla hyvä tilaisuus keskustella huolenaiheistasi teini-ikäisen kanssa ja varmistaa, että myös hän voi itse halutessaan tehdä ilmoituksen sääntöjä rikkovista tileistä.

INSTAGRAM

Instagram on ilmainen sosiaalisen median palvelu kuvien ja videoiden jakamiseksi käyttäjiensä kesken. Käyttäjät voivat kommentoida ja tykätä toistensa jakamasta sisällöstä. Kuvia ja videoita voi muokata erilaisilla suodattimilla. Ikäraja on 13-vuotta. [Help Center \(instagram.com\)](https://help.instagram.com)

[Ilmiantojen tekeminen | Ohje- ja tukikeskus: Instagram](#)

[Laillinen poistopyyntö | Ohje- ja tukikeskus: Instagram](#)

[Yksityisyysasetukset ja tietoja | Ohje- ja tukikeskus: Instagram](#)

[Näkyvyyden hallinta | Ohje- ja tukikeskus: Instagram](#)

[Käyttäjien estäminen | Ohje- ja tukikeskus: Instagram](#)

INSTAGRAM NUORISOTYÖN VÄLINEENÄ

Jyväskylän eri nuorisotyöntoimijat käyttävät instagramia viesti- ja informaatiokanavana. Seuraamalla eri tilejä voit nähdä kuvia ja videoita toiminnasta, saada tietosi esim. muuttuvat aukioloajat sekä voit laittaa yksityisviestiä tilin ylläpitäjälle. Alla esimerkkejä eri tileistä, mutta kannattaa etsiä onko oman alueen toimijoilla tai nuorisotiloilla oma instagram tili.

Nuorten talo (nuorten palvelut):	nuortentalojyvaskyla
Ohjaamo (nuorten palvelut):	ohjaamojyvaskyla
Veturitallit (keskusta, nuorisotila):	veturitallit
Taidetyöpaja (pajatoiminta):	nuortentaidetyöpaja

TIKTOK

Sosiaalisen median palvelu, jossa käyttäjät jakavat lyhyitä videoita tai kuvakollaaseja. Ikäraja on 13-vuotta.

Käyttäjille näkyvät videot vaihtelevat suuresti oman mielenkiinnon mukaan, koska sovellus tarjoaa "sinulle kiinnostavaa" sisältöä. Tästä syystä sovellukseen tutustuminen ei pakosti kerro vanhemmille sitä mitä heidän lapsi näkee sovellusta käyttäessään.

Sovellus päättelee automaattisesti, mitä käyttäjä haluaa nähdä ja mitä ei. Hetkellinen pysähdys tai epäröinti videon kohdalla muuttaa jo sitä, mitä hänelle seuraavaksi tarjotaan.

TIKTOK

Tiktokissa esiintyy useita eri trendejä, jotka vaihtelevat ajan mukaan. Esim. tanssivideot ovat todella suosittuja. Trendit ovat suurimmalta osin täysin harmittomia, mutta ne voivat olla myös vahingollisia.

Tiktok nuorten nopeimmin kasvava uutislähde maailmanlaajuisesti. Tiktokin aiheuttama riippuvuus on puhuttanut paljon uutisissa.

[Käyttäjien turvallisuus | TikToken Ohjekeskus](#)

Keinoja rajoittaa nähtävää sisältöä, ruutuaikaa ja asettaa lapsilukkoja.

[Kiusaamisen ehkäisy \(tiktok.com\)](#) Keinoja luoda turvallisempi tila itselle.

TELEGRAM

Telegramin ikäraja on 17-vuotta.

Käyttäjät voivat lähettää toisilleen viestejä, kuvia, videoita, tarroja, tiedostoja sekä oman sijainnin. Telegram tarjoaa myös "päästä päähän" -salaisominaisuuden chat-viesteihin sekä äänipuheluihin.

"Päästä päähän" salattu keskustelu on näkyvillä vain keskustelijoiden välillä, jolloin viestejä ei tallenneta palvelimille ja viesteille voi asettaa itsetuhoajan.

Telegramin turvallisuutta on kritisoitu laajasti ja sen käyttämästä salauksesta on ristiriitaista informaatiota.

TELEGRAM KANAVAT JA RYHMÄT

Telegramissa on ryhmiä, jotka voivat olla julkisia tai yksityisiä. Yksityisiin ryhmiin vaaditaan kutsu, eikä niitä voi löytää hakuominaisuudella.

Kanavat voivat olla julkisia tai yksityisiä ja ne toimivat samalla tavalla kuin ryhmät, mutta kanavan ylläpitäjä voi laittaa viestiä kanavassa.

Ryhmissä ja kanavissa voi olla tuhansia jäseniä, toisin kuin useimmissa muissa viestisovelluksissa. Kanavat ja ryhmät voivat käsitellä eri aiheita esim. harrastuksia, kaupankäyntiä. Eri alueilla voi olla eri kanavat ja ryhmät.

Monissa ryhmissä ja kanavissa käydään mm. päihde- ja huumekauppaa sekä on jaettu videoita väkivaltatilanteista. Telegramista löytyvät yhteydet, keskustelut ja harrasteryhmät löytyvät muualtakin. Kannattaa oikeasti miettiä tarvitseeko nuori telegram-sovellusta ollenkaan.

DISCORD

Discord on ääni-, video- ja tekstiviestisovellus, joka on suosittu pelaajien keskuudessa. Discordia voi käyttää selaimella ja puhelin sovelluksena. Serverit ovat "keskusteluhuoneita", eräänlaisia yhteisöjä. Niiden sisältä löytyy kanavia, joilla voi keskustella esimerkiksi ystävien, nettituttujen, lukupiirin, työkavereiden tai peli- tai harrastusporukan kanssa. Käyttäjät voivat luoda omia servereitä (Avoimia tai suljettuja ryhmiä). Discordin ikäraja on 13-vuotta.

Pelaajat käyttävät discordia keskustellakseen muiden pelaajien kanssa pelin aikana tai vaihtaakseen vinkkejä pelikohtaisista palvelimista. Joillain peleillä, kuten Fortniteillä, on viralliset ja varmennetut Discord serverit, joissa fanit voivat keskustella pelistä. Nykyään discordia käytetään myös harrastus- ja kaveriporukkojen kesken sekä nuorisotyön välineenä.

Ihmisiä voi lisätä kaveriksi ja muille voi lähettää yksityisviestejä.

DISCORD

Discord on kehittänyt työkaluja, jotka suojaavat käyttäjiä sopimattomalta sisällöltä ja epätoivotuilta yhteydenotoilta. Näihin työkaluihin tutustumalla voit hallita Discord-kokemustasi ja välttyä epätoivotuilta kokemuksilta.

[Tips for Parents on Helping Your Teen Stay Safe on Discord](#) Osa ohjeista on suomeksi, osa englanniksi. Discord ei toistaiseksi tarjoa täysin suomeksi käännettyjä ohjeita.

Jyväskylän [Nuorisopalvelujen Discord - liity mukaan! | Jyväskylä.fi](#) jossa nuoret voivat viettää aikaa ja jutella nuorisotyöntekijöiden kanssa.

[Sekasin Gaming | Verkkoyhteisö](#) järjestää rentoja peli-iltoja sekä muuta ohjelmaa. Serverin ulkopuolella striimaavat Twitchissä ja julkaisevat podcasteja Spotifyyn.

WHATSAPP

Whatsapp on ilmainen viestisovellus. Ikäraja on 13 vuotta.

Tekstin lisäksi pystyy lähettämään kuvia, videoita, GIF-animaatioita, ääniviestejä, soittamaan puheluita ja videopuheluita, jakamaan omia yhteystietoja ja joiden lisäksi pystyy jakamaan oman sijainnin netin tai GPS:n kautta.

Sovelluksessa voi myös muodostaa keskusteluryhmiä, joihin pääsee kutsulla. Lisäksi whatsappissa on kanavia, joita voi seurata.

Kanavien ylläpitäjät voivat lähettää viestejä ja kuvia kanavaansa seuraaville. Ihmisiä voi lisätä kaveriksi ja muille voi lähettää yksityisviestejä. Viesteihin voi reagoida, mutta reaktiot eivät näy muille seuraajille. Kanavilla näkyy kuitenkin kononaisreaktioiden määrä. Jos puhelinnumeroasi ei ole tallennettu kanavan ylläpitäjän yhteystiedoksi, ylläpitäjä ei näe numeroasi. Kanavan seuraaminen ei paljasta puhelinnumeroasi ylläpitäjälle tai seuraajille. Uutta kanava-ominaisuutta päivitetään yhä.

WHATSAPP YKSITYISYYS

Whatsapp tukikeskuksen sisältö ei ole täysin suomennettu ja suurin osa sen sisällöstä on englanniksi.

Käyttäjien torjuminen ja ilmiantaminen

[About blocking and reporting contacts | Ohje- ja tukikeskus: WhatsApp](#)

[How to report a channel | Ohje- ja tukikeskus: WhatsApp](#)

Yksityisyysasetusten määrittäminen

[How to change your privacy settings | Ohje- ja tukikeskus: WhatsApp](#)

[How to change group privacy settings | Ohje- ja tukikeskus: WhatsApp](#)

KIITOS!

Olkaa ihmisiksi!

Jyväskylän kaupunki, Ankkuritoiminta

JYVÄSKYLÄ

